NA TELEVIZIJI JE SCENARISTA GLAVNI

Kristina Radiš: *Šta je dovelo do* Černobilja *i šta Vas je nagnalo da poželite da pišete o tome?*

Krejg Mazin: Čitao sam neobavezno o tome i shvatio da, iako sam znao da je Černobilj eksplodirao, kao što verujem da i mnogi ljudi znaju, nisam znao zašto... Tako sam počeo da čitam o tome, iz te jednostavne, intelektualne radoznalosti, i otkrio sam da su me – dok je priča o eksploziji fascinantna, i mi vrlo jasno pokazujemo zašto i kako se desila – okupirale neverovatne priče ljudi koji su je preživeli i koji su propatili i žrtvovali se da spasu ljude koje su voleli... Bilo je to kao da sam otkrio rat koji ljudi nisu opisali, i postao sam opsednut njime.

K. Radiš: *[...] Mreža HBO je prostor koji zaista dozvoljava serijama da prodišu, što ova priča i mora da radi, sa trenucima tišine u kojima ljudi samo pokušavaju da shvate šta se desilo.*

K. Mazin: Rukovodioci mreže su mi dozvolili da postavim svaki aspekt serije, od tempa do tona. Oni su otkupili mini-seriju od šest epizoda, ali sam ja u međuvremenu rekao: „Mislim da treba da bude pet epizoda, a evo i zašto." I oni su se složili. Bilo je trenutaka u kojima sam hteo da ubrzam stvari i želeo sam da gledaoci osećaju kao da padaju jer mislim da je tako bilo i ljudima koji su bili usred svega toga. Sa druge strane, bilo je trenutaka kada sam želeo da dočaram dugo protezanje vremena kao u ratu od kojeg mislite da nikada nećete pobeći. Takve stvari jednostavno ne možete da postignete na filmu, niti možete da ispričate ovu priču iz više uglova koje film zahteva i zaslužuje. Zato je ovaj format bio jedini u kojem sam mogao da zamislim da iznesem ovu priču.

K. Radiš: *Postoje dve stvari u vezi sa ovim koje me opsedaju. Prva je činjenica da ste prikazali šta se desilo sa onim vatrogascima, naročito zato što je moj otac bio vatrogasac. [...]*

K. Mazin: Audio-snimak koji se jasno čuje u prvoj epizodi je autentičan snimak. To je vest koja se prenosila cele noći. „Izbio je požar između trećeg i četvrtog bloka, na krovu." Ti ljudi – treba imati u vidu da su mnogi od tih „ljudi" bili tek nešto stariji od dečaka –poslati su tamo bez zaštitne opreme od radijacije, ne shvatajući da će doći do radijacije, i ne znajući šta će im uraditi ovaj neverovatno smrtonosan grafitni otpad koji se nalazio na zemlji. Ali ono što me zaprepaštava i slama srce, i što me ispunjava velikim divljenjem prema njima, jeste to što su oni negde u toku te noći to shvatili. Postalo im je jasno. Njihova koža je crvenela, a onda postajala smeđa. Počeli su da povraćaju i da otiču. Neki od njih, koji su dodirivali taj otpad, dobili su opekotine, ali su nastavljali dalje. Oni nisu u tom trenutku rekli: „To je to, svi nazad u kamione!" Približavali su se, i to mi je izuzetno. Ponosan sam što mogu da ispričam njihovu priču, jer ljudi treba da je znaju.

Slično tome, ljudi na mostu su deo priče koju su mnogo puta prepričavali ljudi koji su bili u Pripjatu. Govori se da niko od njih nije preživeo, ali je teško razložiti tako nešto iz usmene tradicije pričanja priča. Da li je to izmišljeno? Da li je to preterano? Međutim, postoji nekoliko izvora koji opisuju taj most i ljude na njemu, i nema dileme da se mnogo ljudi iz Pripjata razbolelo i umrlo a da nisu zavedeni u zvanični zbir. Režiser serije, Džona Renk, to je režirao i kadrirao onako kako sam ja oduvek zamišljao, ali ne samo da je to učinio na lepši, nadrealniji i potresniji način, već je i na uredničkom planu uradio nešto što smatram da je izuzetno. U mom prvobitnom scenariju, gledaoci vide ono što vide junaci, blizu početka te sekvence, a on je odlučio – što se meni učinilo apsolutno sjajnim – da nas natera da sačekamo dok oni razgovaraju jedni s drugima, pre no što nam pokaže nesreću. Kada sam video to, ostao sam bez daha. Bio sam toliko potresen i uznemiren.

Jedna od činjenica koje znamo jeste da je, premda je u pitanju grad koji je izgrađen da bi podržao rad nuklearne elektrane, vrlo malo ljudi koji su živeli tamo razumelo opasnost od radijacije, i da je tek nekoliko njih razumelo kako nuklearni reaktor uopšte radi. SSSR nikada nije javno govorio o radijaciji na bilo koji način. Zapravo, SSSR je od 1950-ih doživeo određeni broj ozbiljnih nesreća koje su bile u vezi sa radijacijom, ali ih je zataškavao. Mi mislimo: „O, bože, nuklearna elektrana gori! Nije bitno što gori samo krov, neću izlaziti napolje da to gledam." Ali, oni nisu znali. To je jednostavno bio deo njihove kulture. Niko im nije rekao.

K. Radiš: *Ovo je horor film, ratni film, politički triler, drama iz sudnice i, najbitnije, duboko ljudska priča. Koji su bili izazovi balansiranja svega toga, u ovom vremenskom okviru? Da li je to bilo naporno?*

K. Mazin: Nije, a voleo bih da vam mogu reći da jeste. Voleo bih da se nateram da zvučim bolje. Nekad vidiš nešto i postane ti jasno. To je jako čudno. Sve se to namesti u tvom umu i deluje ispravno. [...] Nisam razmišljao o tome da pišem scenario samo u jednom žanru. Pisao sam taj scenario onako kakav je želeo da bude.

K. Radiš: *[...] Kao scenarista, nikada ne možete da znate šta će se desiti sa Vašim delom kada ga završite. Očigledno ste u ovom slučaju bili izuzetno uključeni i to je bio drugačiji tip procesa. Ali, opet, Vi ste navedeni kao jedan od scenarista koji su radili na filmovima* Čarlijevi anđeli *(*Charlie's Angels*) i* Kauboj nindža viking *(*Cowboy Ninja Viking*). Kao scenarista, kako prelazite preko toga da nešto što napišete možda nikada neće ugledati svetlost dana, ili da će to preći u ruke nekog drugog scenariste čija će se verzija snimiti? Kako se borite sa tim?*

K. Mazin: Ne znam kako sam se borio sa tim. Neke od stvari na kojima sam radio bile su samo ispomoć. Za *Čarlijeve anđele* sam samo došao nakratko i nekoliko nedelja pomagao režiserki Elizabet Benks. Moje ime se neće pojavljivati u krajnjem stadijumu procesa. Samo sam pomagao prijateljici da uradi nešto i, kako svi javljaju, uradila je fantastičan posao. U drugim slučajevima sam pisao stvari koje su mi bile vrlo bitne, ali njih nećete videti na sajtu IMDb jer se one nalaze u nekoj fioci, a to me čini besnim. Onda pak postoje i scenarija koja sam napisao i pomislio: „ovo ne bi trebalo snimiti", ali ih je neko ipak

snimio. Mislim da neću moći još dugo tako upravo zbog ovog iskustva i načina na koji su se poneli prema meni na kraju. Na televiziji je scenarista glavni. Nije bila poenta u tome ko je glavni, nego u tome da sam dobio tretman koji je oduvek trebalo da dobijem. Ja ne insistiram na hijerarhiji. Ne volim da izigravam autoritet ili bilo šta slično. Samo želim da me saslušaju o scenariju na kojem radim i koji je produkt mog uma. Sada mislim da je to što se filmovi ne prave na taj način ludost. To ni na koji način nije uvreda namenjena režiserima. Ja sam beskrajno impresioniran i zadivljen time šta režiseri rade. Ali mislim i da je bitno da scenaristi dobiju tretman kao punopravni autori stvari koje rade, tako da ću nastaviti da radim ovako. [...]

K. Radiš: *Na kraju serije* Černobilj *dobijamo dosta informacija o tome šta se desilo tim ljudima i šta se dešavalo od onda, i zastrašujuće je što nikada nećemo saznati ukupan broj ljudskih žrtava, naročito kada se zna da se procene kreću od 4000 do 93.000 umrlih... Da li mislite da je važnije da ljudi naprosto saznaju kako i zašto se to desilo [...] nego da čuju konkretne brojke?*

K. Mazin: Da, mislim. Kada se govori o konkretnim stvarima koje su se desile u Černobilju, neverovatno su male šanse da se one ponove na taj način. [...] Upozorenje ovde glasi: bojte se laži i priča. Preispitujte svakoga ko vam servira nešto što želite da čujete. Morate da razmišljate na kritički način. Zaista, želim da znam da nuklearna elektrana na tri kilometra od mene radi besprekorno i da joj se ništa ne može dogoditi. Upravo sada se u Sjedinjenim Državama vodi rat protiv istine. Ljudi sve više traže priče koje su prerušene u istinu i zbog kojih se osećaju dobro. To kako se osećamo zbog nečega nema nikakve veze sa stvarnom, suštinskom istinom. Istini nije bitno šta mi radimo. Možemo da pričamo jedni drugima priče o klimatskim promenama, ali prirodi to nije bitno. Nastaviće da pada kiša, nastaviće da se dešavaju poplave, i led će nastaviti da se topi jer mu nije bitno. To je lekcija Černobilja. Mi ignorišemo istinu i težimo utešnim pričama, na sopstvenu odgovornost.

Izvornik*: https://collider.com/chernobyl-interview-craig-mazin/*

(S engleskog preveo ***Dragan Babić****)*